

LESBRIEF

Door het oog van de naald

Inleiding

Tijdens de inleiding van deze les kun je de voorkennis van de leerlingen activeren. Wat weten ze van de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog? Weten de leerlingen wat een onderduiker is? Een concentratiekamp? Stel de leerlingen een aantal vragen.

Beluister dan het verhaal van Nettie Slager. Bekijk ook de illustratie aandachtig. Dit is een heftig, waargebeurd verhaal wat niet alleen Nettie is overkomen, maar 6 miljoen andere mensen. Merendeels Joden maar ook andere etnische minderheden zoals Sinti en Roma en politieke gevangenen. De wreedheid, het onrecht, de uithongering en vernedering waren zo onmenselijk dat het nu nog steeds nauwelijks te bevatten is.

Kijkvraag

Wat zien de leerlingen op de illustratie. Laat ze zelf aan het woord. Waarom denken de leerlingen dat ze hun kleding in een bak moeten doen? Wat gaat er met die kleding gebeuren?

Woordweb

Maak een woordweb op het digibord. Schrijf bijvoorbeeld het woord 'oorlog' of 'Joden' op. Laat de leerlingen woorden bedenken die hier betrekking op hebben. Denk aan onderduiken, verzet, angst, ster, concentratiekampen, honger. Wat weten de leerlingen allemaal te bedenken?

Schrijfpdracht

Schrijf een dagboekfragment vanuit het perspectief van Nettie Slager. Dat kan een moment zijn vanaf de onderduik, Kamp Westerbork, het transport naar Auschwitz-Birkenau of uit Auschwitz-Birkenau zelf. Laat de leerlingen vrij in hun keuze. Realiseer je dat het zeer onwaarschijnlijk is dat Nettie over een dagboek en een potlood kon beschikken in het concentratiekamp, maar laat daar de keus niet door remmen.

Stolpersteine of struikelstenen

Bij de bezetting in 1940 waren er nog meer dan 100 Joden in Steenwijk. Van hen overleefden 51 het naziregime niet. Door Stolpersteine (struikelstenen) te plaatsen worden deze slachtoffers weer zichtbaar. Stichting Stolpersteine heeft ook een gedrukte kaart uitgebracht waarop de adressen van de struikelstenen staan aangegeven. Loop desgewenst met de leerlingen langs deze struikelstenen en sta stil bij de slachtoffers.

[Bekijk hier](#) de Stolpersteine aan de Scholestraat 15. Daar is de voormalige slagerij waar de familie Slager heeft gewoond. Meer informatie over het pand vind je [hier](#).

Auschwitz-Birkenau

Auschwitz was het grootst van alle Duitse concentratiekampen en bestond aan het einde van de Tweede Wereldoorlog uit de volgende kampen:

- Auschwitz I, het basiskamp.
- Auschwitz II, Auschwitz-Birkenau , het vernietigingskamp.
- Auschwitz III, Monowitz, een werkkamp.

Daarnaast waren er nog tientallen werkkampen.

Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz-Birkenau gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen. Het grootste deel van de slachtoffers werd vergast. 'Je verlaat het kamp alleen door de schoorsteen'. Het was namelijk niet de bedoeling dat je het kamp levend zou verlaten...

Wat weten de leerlingen over Auschwitz-Birkenau? Hiervoor kun je de volgende kennisvragen gebruiken. De antwoorden vind je op pagina 5.

Kennisvragen Auschwitz-Birkenau

1. In welk land ligt Auschwitz?

- A Duitsland
- B Polen
- C Rusland

2. Waarom vervoerden ze de gevangenen vanuit Westerbork naar Auschwitz per trein?

- A Ze wilden dat iedereen veilig aankwam
- B Ze hadden niet voldoende auto's
- C Op deze manier konden ze meer mensen vervoeren

3. Wat hoorde niet bij Auschwitz?

- A Monowitz
- B Bergen Belsen
- C Blechhammer

4. Wat was Auschwitz-Birkenau?

- A Vernietigingskamp
- B Werkkamp
- C Doorvoerkamp

5. Wie werden er naar Auschwitz gestuurd?

- A Russische en politieke gevangenen
- B Joden en zigeuners
- C Beiden

6. Waar is Anne Frank overleden?

- A Auschwitz
- B Bergen Belsen
- C Theresienstadt

7. Wat gebeurde er met kleine kinderen die in Auschwitz aankwamen?

- A Ze gingen met hun moeders in een aparte barak wonen
- B Ze werden aan het werk gezet
- C Ze werden vermoord

8. Wie was de commandant van Auschwitz van mei 1940 tot november 1943?

- A Rudolf Höss
- B Arthur Liebehenschel
- C Richard Baer

9. Welke spreuk staat er op de toegangspoorten van Auschwitz?

- A Frei und blei
- B Arbeit macht frei
- C Auschwitz macht frei

10. Wat is een kapo?

- A Een gevangene in een nazikamp die de taak heeft op de andere gevangenen toe te zien
- B Een NSB'er
- C Een SS'er

Antwoorden kennisvragen Auschwitz-Birkenau

1. B
2. C
3. B
4. A
5. C
6. B
7. C
8. A
9. B
10. A

Schrijfo opdracht

Laat de leerlingen een elfje maken. Een gedicht van elf woorden dat altijd op dezelfde manier is opgebouwd: 1 woord, 2 woorden, 3 woorden, 4 woorden, 1 woord. Schrijf een voorbeeld of maak eerst samen een elfje.

Voorbeeld 1:

Joden

een ster

waarom nou toch?

wat heb ik misdaan?

angst

Voorbeeld 2:

angst

een schot

een harde knal

luide stemmen die schreeuwen

opgepakt

Bron: In de onderduik, Hoe Steenwijker joden de oorlog overleefden.

Auteur: Jan van Rossum.

Informatie: Willem Boerma, die in de voormalige slagerij van de familie Slager woont.